

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE.
JOIA ȘI DUMINECĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechin 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

• *Studentii plătesc pe jumătate*

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

S U M A R

Consiliul superior al magistraturei: de d-l Alexandru S. I. Sturza doctor în drept dela facultatea din Paris, diplomat al școlii de Hautes Études.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I*: Societatea anonimă pentru exploatarea de păduri și ferăstrae cu vapori, fostă Göetz & C-nie, cu C. I. Posescu.

Curtea de apel din Galați, secțiunea I: Ministerul Domeniilor cu Tinea G. Enescu.

JURISPRUDENȚA STRAINA. — *Tribunalul din Charleroi.* — Observațiune de d-l D. Alexandresco.

Consiliul superior al magistraturei

Când legiuitorul din 1909 a pus în legea organizării judecătorești principiul numirii și avansării magistraților prin selecțiunea acestora făcută de un consiliu superior compus din înalți magistrați dela casație și apel, atât sentimentul public gelos de prestigiul justiției, cât și magistrații muncitori și de valoare, au avut un legitim și unanim sentiment de aprobare și mulțumire. Prea se făcuse multe abuzuri cu avansarea nemeritată a unor magistrați, prea fusese lăsați în uitare mulți magistrați de valoare și de caracter, prea mult începuse influența politică să se amestice în numirile și avansările magistraților. Era momentul unei intervențiuni energice, în joc fiind interese din cele mai superioare ale justiției și ale țării.

D-l Toma Stelian, ministrul justiției de atunci, în frumoasa și sincera dorință de a înfrâna arbitrariul ministerial și influența politică în numirile și avan-

sările magistraților, prin modificarea legii organizării judecătorești din 1909, abandonând drepturile ce vechea lege conferea ministrului de a face el singur numirile și avansările, a încredințat această înaltă grijă a recrutării magistraților, însuși acestor magistrați, înființând consiliul superior al magistraturei. În adevăr, în *expunerea de motive* alegei sale, d-l Toma Stelian constată că: «foarte adeseori, o bună recomandatiune prețuind mai mult decât un certificat de studii excelente, mulți dintre magistrați, în dorința neînfrânată de a ajunge cât mai repede și mai bine, puteau fi ispitiți să caute a 'și deschide calea nu prin cultivarea spiritului și întărirea caracterului, ci prin servicii aduse partidului politic sau omului care va avea puterea de a 'i numi în vederea acestor servicii făcute sau care se mai puteau face», conchizând că pentru remediarea acestui rău, legiferează: «înființarea unui consiliu superior pentru magistratură, care să concure prin desemnarea celor mai merițiți, la numirile și înaintările în funcțiunile judecătorești»¹⁾.

Natural, că în teorie pură, concepția legiuitorului dela 1909, era din cele mai fericite. Cine puteau fi mai geloși de înălțarea și prestigiul magistraturei, cine puteau cunoaște mai bine valoarea personală și cultura juridică a magistraților, decât acești înalți judecători, aleși din sânul magistraturei prin majo-

1) A se vedea «*Expunerea de motive*» pag. 5 și 13 la legea de organizare judecătorească din 1909, a d-lui Toma Stelian, ministru de justiție.

ritatea voturilor colegilor lor dela Curțile de casație și apel din București? Mijloacele puse de legiuitor la dispoziția Consiliului superior al magistraturei erau de natură de a ușura sarcina acestui consiliu, putându-se informa și convinge destul de sigur și îndestulător asupra meritelor și valorii magistraților de numit sau de avansat. Pe urmă, erau revistele de drept și diferite alte publicațiuni de doctrină și Jurisprudență, din care consiliul superior putea ușor să se orienteze în privința culturai juridice și a muncii depuse de magistrați. Legea din 1909 deci, oferea un câmp destul de larg și punea la dispoziția consiliului indicațiuni destul de precise în ceea ce privește o selecțiune bună și sigură a magistraților, cari să onoreze justiția cu persoana și cultura lor, magistrați cari să fie în adevăr folositori împărțirii leale și conștiente a dreptăței. Căci, să nu ne deprindem a ascunde adevărul și să nu ne obișnuim a ne hrăni cu false iluzii, dar magistratura noastră pe lângă un număr destul de mare de magistrați culți și de valoare, cuprinde în ea și elemente slabe, nemeritat avansate și cu desăvârșire nepregătite pentru marea și înaltul rol social ce are justiția și magistratura într'un stat.

De altfel însuși d-l Toma Stelian, autorul legii din 1909, în expunerea sa de motive, constată că : «*dacă din punct de vedere al cunoștinței legilor am făcut progrese reale și putem suporta comparația cu state mai vechi și mai mari ca al nostru, din nenorocire nu se vor găsi mulți cari să afirme că și încrederea în justiția noastră s'a întărit în aceeași măsură*»²⁾.

Intrebarea este : inovația legiuitorului din 1909, care între alte îmbunătățiri aduse vechei legi de organizare judecătorească din 1890, a fost și aceea a înființării consiliului superior al magistraturei, și a dat ea roadele așteptate? Selecțiunea magistraților prin numirile și avansările făcute de acest consiliu superior, a fost ea mai fericită decât aceea care se făcea mai înainte, prin simpla voință și putere a ministrului?

Răspunsul la aceste întrebări îl dă rezultatele ce acest consiliu a dat în ultimii cinci ani. Acest re-

zultat n'a corespuns așteptărilor. Și astăzi, ca și mai înainte, voința și preferințele miniștrilor țin loc de lege. Și astăzi, ca și mai înainte, acel care determină persoana acelor numiți și avansați, este tot ministrul. Nu atât defectuositatea sistemului inaugurat de inovația legiuitorului din 1909, cât defectuositatea concepției și înțelegerii frumosului rol ce s'a dat consiliului superior prin această lege, este cauza insuccesului legii. Cel puțin, consiliile superioare ale magistraturei de până acum, au dovedit că sunt prea complezente față de dorințele miniștrilor și aproape niciodată n'au încercat să-și impună voința lor în baza dreptului ce le dă legea, spre a face recomandările cerute de interesul superior al justiției. Din contra, interesele de cele mai multe ori politice ale miniștrilor, și mișcările în magistratură dorite sau preconizate de aceștia, au eșit mai întotdeauna triumfătoare. Numirile și mai ales avansările din care unele surprinzătoare, făcute în ultimii cinci ani, decând acest consiliu funcționează, confirmă în totul cele arătate mai sus. Ba încă s'ar putea susține că astăzi miniștrii își pot mai ușor îndeplini preferințele, nemai având angajată responsabilitatea lor personală în numirile și avansările ce fac. Vor să se justifice în cazul neavansării unui magistrat de merit, miniștrii dau vina pe consiliu care n'a voit să-l recomande ; vor să explice avansarea unui alt magistrat, avansare poate nemeritată și care surprinde, răspunderea o lasă asupra consiliului. La rândul lor, însuși membrii consiliului superior, în fața unei numiri sau avansări rele, se scuză unii pe alții, susținând că majoritatea a hotărât astfel, sau că ministrul a insistat prea mult și nu au putut să-l refuze. Din nefericire adevărul este acesta.

Care sunt cauzele acestui rău, și care pot fi remediile?

Mai întâi o critică asupra unor lacune și asupra unor dispoziții defectuoase ale legii din 1909, care înființează consiliul superior al magistraturei.

Art. 68, 69, 70 și 71 din legea de organizare judecătorească și art. 27 și următoarele din regulamentul respectiv, prevăd modul alcătuirii consiliului superior care se compune din 7 membri, din care unul este însuși ministrul sau un delegat al său, iar altul este un inspector judecătorec desemnat de ministru. Va să zică, din cei 7 membrii, doi cel

2) A se vedea «*Expunerea de motive*» pag. 5 și 13 la legea de organizare judecătorească din 1909, a d lui Toma Stelian, ministru de justiție.

puțin reprezintă voința ministrului : ministrul însuși sau delegații săi din care unul inspectorul desemnat. Dacă se are în vedere și nenorocitul obiceiului ca la alegerea membrilor din consiliu, ce se face în adunarea generală a Curților de casație și apel din București, să fie și candidaturi așa zise oficiale, adică candidaturi agreate de ministru, ca să nu zic fixate de ministru, lesne se poate înțelege că mai întotdeauna, ministrul pe lângă cele două voturi ale sale, mai poate ușor avea încă două voturi în consiliul superior, pentru a putea obține majoritatea de 4 din cei 7 membri câți compun consiliul. Nu mai vorbesc aci de influența morală ce în mod fatal un ministru o are asupra magistraților, oricât de superiori ar fi ei, influență care formează încă un element ponderant în hotărârile acestui consiliu. Numai așa ne putem explica cum mai întotdeauna numirile sau avansările agreate și preferate de ministru sunt acele care reușesc, numai așa se explică, cum unele numiri și avansări se cunosc mai înainte de a se pronunța consiliul, în legătură cu preferințele de ordin personal sau politic ale ministrului.

Un alt inconvenient al legii, care lasă portiță deschisă atotputerniciei miniștrilor, este dispoziția cuprinsă în art. 76 din legea de organizare judecătorească. Ea prevede că, pentru orice numire sau avansare, să se formeze un tablou care să cuprindă câte 3, cel mult 5 magistrați dintre cei mai merițoși recomandați de consiliu, din care ministrul alege pe acela pe care voește să-l numească sau să-l avanseze. E de ajuns în acest caz ca ministrul, grație avantajilor arătate mai sus pe care i le acordă legea, să-și strecoare cel puțin unul dintre preferații săi în tabloul de recomandați, pentru ca din numărul celor 3 sau 5 desemnați de consiliu să numească sau să avanseze pe preferatul său. Iată deci cum unele dispozițiuni bune ale legii, pot fi așa de ușor eludate, și toată dorința legiuitorului pentru ridicarea nivelului moral și cultural al magistraturei, să devină o simplă iluzie.

Iată la ce rezultat cu desăvârșire dăunător prestigiului și nivelului cultural al magistraturei, se ajunge cu acest sistem defectuos al legii, și cu aceste amabilități ale unora dintre membrii consiliului față de ministru, cari primesc din pură condescendență să treacă în tablourile de recomandați și pe protejatul

ministerial. Acesta odată strecurat în tablou, va fi sigur de avansare ceilalți recomandați, oricât de merițoși ar fi, rămânând întotdeauna simpli figuranți.

O asemenea eludare a legii, o asemenea falsificare a spiritului legiuitorului, trebuie să înceteze. E un interes superior, nu numai al magistraturei și al justiției, dar e de un interes fundamental al țării, ca starea aceasta de lucruri să fie cât mai curând schimbată. Se impune o remediare grabnică și în lege, dar mai ales în moravuri. Miniștrii să abandoneze cu totul micile lor interese politice sau chestiuni de preferență și de favoare, iar consiliul superior să se pătrundă cât mai mult și mai puternic de marele rol ce are în ridicarea nivelului cultural și moral al magistraturei.

Intrun recent articol intitulat „*magistrați și magistrați*”³⁾ publicat în No. 10 din 8 Februarie 1915 al *Curierului judiciar* datorit eruditului nostru penalist d-l I. Tanoviceanu, profesor la facultatea de drept din București, precum și într'un alt articol semnat N. Grue, «*Avansările în magistratură*»⁴⁾ publicat în No. 9 al aceleiași reviste, ambele admirabil documentate, se dă alarma justitată a gravei stări de lucruri în care se găsește astăzi chestiunea arbitrarului și a favorurilor politice și ministeriale ce au loc cu ocazia avansărilor în magistratură, precum și lipsa de voință sau neputința de a reacționa a consiliului superior, care e dator să se opună acestui arbitrar sau acestor favoruri, ele fiind negațiunea ori cărui sentiment de dreptate, negațiunea ori cărui stimulent de cultură și muncă, având de efect descurajarea caracterelor de elită și a elementelor de valoare.

Distinsul magistrat d-l C. Hamangiu, consilier la Curtea de apel din Craiova, pe când preda în 1907 ca profesor universitar suplinitor cursul său de drept constituțional la facultatea juridică din Iași, vorbind despre «*puterea judecătorească*» spunea următoarele : „Magistratura noastră este în scădere, mai cu seamă din cauza amestecului politicei în numirile și avansările ce se fac. Elementele de valoare, caracterele

3) A se vedea *Curierul judiciar*, No. 10 din 8 Februarie 1915, primul articol de fond «*magistrați și magistrați*», de d-l profesor I. Tanoviceanu.

4) A se vedea în *Curierul judiciar*, No. 9 din 5 Februarie 1915, articolul de fond «*Avansările în magistratură*», de d-l N. Grue.

independente încep a se rări, iar în locul lor vin elemente nepregătite, suficient atât din punct de vedere al culturai juridice, cât mai ales din acel al forței morale, care constituie caracterul și integritatea sufletească a unui magistrat. Justiția într'un stat e, tot ce poate fi mai înalt și mai fundamental, iar împărțirea ei „*suum quique tribuere*“, este poate rolul cel mai sfânt al magistraților. Or, spre a corespunde acestui sublim rol social, magistratura trebuie să aibă o puternică pregătire sufletească și intelectuală. Cum voiți ca o bună parte din ea să răspundă la o asemenea înaltă chemare, când grație unor detestabile moravuri și interese electorale, a început să devină o adevărată clientelă politică? În loc ca unii magistrați să-și îmbogățească sufletul și cultura lor juridică petrecându-și cea mai mare parte din timp în mijlocul cărților de drept, ei își pierd vremea umilindu-și persoana și scoborându-și demnitatea, în alergarea după oamenii influenți ai zilei. E cea goană disperată după protecția politică singura care se crede că triumfă. Tabloul formează o perspectivă din cele mai triste și mai dezonorante pentru prestigiul și bunul renume al magistraturei. Măsurile de îndreptare se impun cu urgență marelor necesități sociale». 5)

De sigur că d-l Hamangiu făcând aceste importante și grave constatări în fața foștilor săi studenți din care făceam și eu parte, vorbea mai mult ca in magistrat de cât ca profesor, și din acest punct de vedere cuvintele sale au valoarea documentară a faptelor reale, trăite și simțite. E de notat însă că deși d-sa spunea aceste triste adevăruri încă din 1907 și deși de atunci legea de organizare judecătorească a fost modificată și consiliul superior al magistraturei funcționează de peste cinci ani, totuși cuvintele sale par și astăzi de actualitate.

Care este remediul acestei grave stări de lucruri?

Iată ce mi propun a discuta într'un viitor articol. Mă voi servi în acest scop de soluțiunile date de d-l C. Hamangiu la cursul său dela facultatea de drept din Iași, de oare-ce mi se pare cele mai bune, mai complete, mai în curânt cu nouile reforme din alte state, și în acelaș timp mai radicale față de insuc-

cesul legii din 1909, și față de deziluzia produsă ca rezultat, de consiliul superior al magistraturei. În liniamente generale, sistemul preconizat de d-l C. Hamangiu în ceea ce privește modificarea legii de organizare judecătorească, tinzând la ridicarea nivelului cultural și moral al magistraturei și deci la o mai bună selecționare a ei, este: 1) introducerea și organizarea concursului, teoretic și practic, încunjurat de cele mai mari garanții de imparțialitate, concurs serios și sever, care să se ceară tuturor magistraților atât la numire cât și la fie-care grad de avansare până la Curtea de apel inclusiv; 2) numai avansările la Casație se vor face pe temeiul absolut al vechimei din această magistratură recrutată pe baza meritului și a concursului; 3) desființarea inamovibilității și impunerea la concurs a tuturor actualilor magistrați, afară de acei dela casație, inamovibilitatea funcțiunilor respective neputându-se dobândi de cât numai pe baza concursului; 4) cei căzuți la concurs dintre actualii magistrați și cari vor avea o vechime mai mare de zece ani vor fi scoși la pensie din oficiu cu un quantum echivalent cu numărul anilor serviți; cei cu o vechime mai mică de zece ani, vor rămânea pe dinafară; 5) introducerea avansărilor pe loc, din cinci în cinci ani, până la gradul de consilier de Cuțe, obținute tot pe baza concursului; 6) legiferarea gradațiilor din cinci în cinci ani, pentru cei cari reușiți la concurs, nu pot fi avansați din cauza lipsei de locuri; 7) reducerea simțitoare a numărului magistraților și triplarea cel puțin a salariilor lor; 8) introducerea taxelor de timbru, proporționale, în procese, precum și a unei taxe speciale de judecată, de asemenea proporțională cu valoarea proceselor, din venitul cărora va fi posibilă o augmentare cât de mare a salariilor magistraților.

Am schițat numai în mod sumar aceste opinii ale d-lui C. Hamangiu. Într'un viitor articol le voi da dezvoltarea necesară servindu-ne de toate exemplele și argumentele aflate în cursul său dela facultatea de drept din Iași. Căci necesitatea reorganizării noastre judecătorești este de mult simțită, și orice întârziere în înfăptuirea unei astfel de reforme ar pune în pericol cel mai puternic fundament al ordinii sociale care este justiția. Fără justiție, fără adevărată justiție, nu poate exista, nu o societate, dar nici o țară.

Alexanrdu S. I. Sturdza

Doctor în drept dela facultatea d'n Par'is.
Diplomat al școalei de Hautes Études.

5) Extras din cursul de *drept constituțional*, profesat de d-l C. Hamangiu, la facultatea de drept din Iași (poligrafat, pag. 154), capitolul «*Despre puterea judecătorească*».

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I

Audiența dela 3 Februarie 1915

Președința d-lui C. R. Manolescu, președinte

Societatea anonimă pentru exploatarea de păduri și ferăstrae cu vapori, fostă Göetz & C-nie, cu C. I. Posescu

COMPETINȚĂ. — INSTANȚA DE JUDECATĂ. — CONTRACTE DE ÎNCHIRIERE. — ACȚIUNE ÎN ANULARE. — ART. 30 ȘI 58, AL. 3, L. JUD. DE OCOALE.

După art. 30 din legea judecătoriilor de ocoale, acțiunile pentru anularea contractelor de închiriere, a căror valoare locativă anuală este mai mică de 150 lei, sunt de competența judec. de ocol în primă și ultimă instanță. Natura personală a unei asemenea acțiuni nu se schimbă atunci când odată cu anularea contractului se cere și delăsarea terenului ca o consecință a admiterii acțiunii, care altfel ar fi lipsită de orice efect.

Faptul că o asemenea acțiune se judecă în primă instanță la reședința judecătoriei iar nu la comună, potrivit art. 58, al. 3 legea judec. de ocoale, nu are nici o înrâurire asupra competenței, de oarece competența se regulează după natura acțiunii și apoi prescripția art. 58, al. 3 citat nu este sub pedeapsă de nulitate.

No. 76. — Respins ca nefondat recursul făcut de societatea anonimă pentru exploatarea de păduri și ferăstrae, fostă Göetz et C-nie, contra sentinței No. 429 din 1913, a tribunalului Buzău, secțiunea I, în proces cu I. Posescu.

S'au ascultat d-nii avocați D. Moldoveanu și Jiteanu, pentru recurent, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat Ioan D. Filitti, pentru intimat, în combateri.

Curtea deliberând,

Asupra motivelor de casare invocate :

I. «Exces de putere. Prin exces de putere tribunalul a respins apelul făcut ca inadmisibil, de oarece acțiunea intentată de intimat are de obiect în primul rând, revendicarea unei porțiuni de teren în suprafață de 600 m. p., dela sora sa Elena N. Coltofeanu, și numai ca consecință a acestei cereri, în al doilea rând, se cere anularea contractului de arendare, și pe care judecătorul a judecat-o ca acțiune în revendicare, pronunțând cartea de judecată cu apel, și deci tribunalul nu putea

în apel să considere altfel acțiunea decât cum a considerat-o prima instanță.

II. «Greșita aplicare a art. 30 și violarea art. 58, al. 3 din legea judecătoriilor de ocoale, art. 30 din această lege nu se poate aplica decât când anularea contractului se cere de părțile contractante și numai atunci când nu se cere altceva decât anularea; pe când în cazul de față acțiunea era făcută de un terțiu, care cerea în primul rând revendicarea terenului. Și este atât de adevărat acest principiu încât dacă s'ar fi înțeles că art. 30 din legea judecătoriilor de ocoale, este aplicabil în speță, acțiunea s'ar fi făcut și judecat conform art. 5, al. 3 al aceleiași legi, la primăria comunei respective, iar nu la reședința judecătoriei cum s'a urmat această afacere, fără nici o obiecțiune».

Având în vedere că prin sentința adusă în recurs tribunalul a respins ca inadmisibil apelul societății recurente contra cărței de judecată a judecătoriei cocolului rural Pătârlagele No. 59 din 1913; că, prin această carte de judecată s'a admis acțiunea introdusă de Const. S. Posescu al cărui obiect este, în primul rând, anularea contractului prin care Elena Niță Coltofeanu a arendat societății un teren de 600 m. p. din comuna Nechirași pe preț de 15 lei anual pe motiv că fiind stăpânit în indiviziune cu dânsul, sora sa nu putea, în timpul stărei de indiviziune, să închirieze imobilul comun fără consimțământul său și în al doilea rând a se obliga societatea să-și ridice instalațiunile de linie ferată ce a făcut și să delase liber terenul arendat;

Considerând că după art. 30 legea judecătoriilor de ocoale acțiunile pentru anularea contractelor de locațiune a căror valoare locativă este mai mică de 150 lei anual, sunt de competența judecătoriei de ocol în prima și ultima instanță;

Că, natura personală a unei asemenea acțiuni și prin urmare competența de mai sus nu se schimbă atunci când odată cu anularea contractului se cere și delăsarea terenului de arendaș, de oarece această cerere este o consecință a admiterii acțiunii în anulare care ar fi lipsită de ori ce efect dacă n'ar fi urmată și de obligațiunea arendașului de a preda terenul arendat;

Că, asemenea faptul ca acțiunea a fost judecată la reședința judecătoriei unde se judecă acțiunile în revendicare, iar nu la comună, unde trebuia să fie cercetată conform art. 58 al. 3 din lege, n'are nici-o înrâurire în determinarea competenței, întru cât legea regulează competența după natura acțiunii în sine iar nu după locul unde judecătorul de ocol își exercită atribuțiunile sale;

Că, motivul dedus din violarea art. 58 al. 3 legea judecătorilor de ocoale, este neîntemeiat, dispozițiunile acestui articol ne fiind prescrise sub pedeapsă de nulitate;

Că, prin urmare, tribunalul a făcut o bună aplicațiune a art. 30 din legea judecătorilor de ocoale și n'a comis nici un exces de putere când a respins ca inadmisibil apelul societăței, așa că recursul cată să fie respins ca neîntemeiat;

Pentru aceste motive, răspinge.

CURTEA DE APEL DIN GALAȚI

SECȚIUNEA I

Audiența dela 30 Octombrie 1914

Președinta d-lui G. Tanoviceanu, prim-președinte

Ministerul Domeniilor cu Tincă G. Enescu

REGIMUL APELOR. — RÂUL IALOMIȚA. — DOMENIU PUBLIC PE TOATĂ ÎNTINDEREA LUI. — ART. 165 DIN REG. ORGANIC AL MUNȚENIEI ȘI ART. 1 ȘI 3 DIN LEGEA PLUTIREI GÂRLELOR.

REGIMUL APELOR. — RÂU NAVIGABIL. — DOMENIU PUBLIC. — FOLOSINȚĂ. — DACA STATUL POATE PERCEPE VREO TAXĂ PENTRU FOLOSINȚĂ. — ART. 19 DIN CONSTITUȚIE ȘI ART. 476 C. CIV.

REGIMUL APELOR. — RÂU PLUTITOR. — MORI. — DESFIINȚARE. — DESDAUNARE. — ART. 19 DIN CONSTITUȚIE, ART. 165 REG. ORGANIC AL MUNȚENIEI.

1^o Râul Ialomița fiind de domeniu public, el are a fi considerat ca atare pe toată întinderea lui iar nu numai pe partea inferioară, de oarece prin art. 3, al. c din legea plutirei gârlelor, statuându-se că Statul va decide prin mijlocirea unei comisiuni morile cari pot fi menținute în susul punctului de unde râul începe să devie navigabil, urmează că legiuitorul a considerat întreg râul de domeniu public, căci altfel nu ar fi recunoscut Statului acest drept.

2^o Potrivit art. 19 din Constituțiune combinat cu art. 476 c. civ., libera și neîmpedicata întrebuințare a râurilor navigabile fiind de domeniu public, Statul nu este în drept de a percepe vreo dare pentru uzul ce ar face cineva de dânsese, de oarece Statul are numai gestiunea acestor bunuri de care nu el se folosește ci publicul.

3^o Statul nu poate cere dărâmarea vreunei mori așezată pe partea navigabilă a unui râu plutitor decât desdăunând în prealabil pe proprietarul

morii, fără a fi nevoie pentru aceasta ca proprietarul să tacă mai întâi propunerea de indemnizare, întrucât Statul fiind acela care voește a uza de facultatea pe care 'i-o dă legea, tot lui îi incumbă sarcina de a face și propunerea de desdăunare odată cu intentarea acțiunii sale.

No. 127. — S'a prezentat ministerul prin d-l avocat al Statului C. Buzdugan, și intimata cu d-l avocat A. Teodorescu.

Curtea,

Având în vedere decizia Inaltei Curți de casație secția I, No. 199 din 1911, prin care a fost casată decizia Curței de apel din București, secția III, No. 7 din 1911, prin care a fost respins apelul făcut de ministerul domeniilor, contra sentinței civile a tribunalului Dâmbovița, sub No. 284 din 1907, pronunțată în procesul intentat de acel minister contra Tincăi G. Enescu, în calitate de tutrice a minorilor rămași pe urma defunctului ei soț G. I. Enescu;

Având în vedere că obiectul acțiunii ministerului Domeniilor, este ca intimata să fie condamnată a plăti o dare anuală de 50 lei cu începere dela 1 Aprilie 1901 pentru moara ce are instalată pe râul Ialomița, sau în caz contrar să fie condamnată a și desființa moara sau să fie autorizat ministerul de Domenii a o desființa, plătindu-i-se în acest caz suma de 200 lei costul acestei lucrări;

Având în vedere concluziile părților.

Având în vedere că după art. 165 din regulamentul organic al Munteniei și art. 1, din legea plutirei gârlelor din 1835, râul Ialomița a fost declarat de domeniu public pe toată întinderea lui dela obârșie în interes de utilitate publică, iar nu numai în partea lui inferioară; că aceasta reese destul de lămurit din dispozițiunile art. 3, al. c, din legea plutirei gârlelor, care prevede pentru stat facultatea ca prin instituțiunea unei comisiuni de ingineri să determine punctul pânăla care s'ar putea face plutitoare până la obârșie, și în acest din număr caz dacă morile existente ar putea să rămână nebântuite și în desăvârșita stăpânire a proprietarilor; deci legea a considerat ca fiind de domeniu public întregul curs al râului, căci altfel n'ar fi recunoscut statului dreptul ca prin mijlocirea vorbitei comisiuni să decidă dacă pot fi sau nu menținute morile așezate în sensul punctului de unde

râul devine navigabil; că tribunalul hotărând altfel a dat o greșită interpretare textelor de lege și sentința sa cată a fi reformată în acest punct;

Având în vedere că prin efectul casării deciziei Curței de apel din București, care a îmbrățișat acelaș mod de a vedea a tribunalului, întregul fond al pricinii se repune în discuția acestei Curți ca instanță de trimitere; că intimata s'a opus la plata redevenței cerută de stat și la dărâmarea morii pe alte două motive și anume:

1) Că râul Ialomița fiind de domeniu public ministerul nu poate cere o redevență pentru uzul ce face de acest râu prin moara aflătoare pe dânsul, și care datează dinainte de regulamentul organic.

2) Că ministerul Domeniilor nu poate cere dărâmarea morii, fără ca mai întâi să desdauneze pe intimată de pagubile ce i s'ar cășuna prin această dărâmare.

In ce privește primul motiv;

Având în vedere că conform art. 19 din constituție combinat cu art. 476 c. civ. libera și neîmpiedecata întrebunțare a râurilor navigabile și plutitoare, în categoria cărora întră fluviul Ialomița, este de domeniu public. Că lucrurile de pe domeniu public fiind destinate spre folosul obștesc, Statul nu e în drept de a percepe vreo dare pentru uzul ce ar face cineva de dânsule, pentrucă n'are decât gestiunea acestor bunuri de care nu el se folosește ci publicul, și ar fi să fie sustrate dela această destinațiune care cată a fi păstrată în întregime cât timp nu se alterează caracterul ei, nu se aduce vreo atingere uzului altor persoane și nu intervine o lege care reglementându-l să dea drept Statului să perceapă vreo dare asupra lui; că dacă uzul se face prin instalări de lucrări cum ar fi de pildă o moară, el constituie un act de toleranță din partea Statului care exclude ideia unor raporturi juridice convenționale între el și proprietarii riverani din care ar putea să rezulte drepturi și obligații reciproce. Se admite totuși că proprietarul riveran poate să cadă de acord cu Statul a-i răspunde o redevență, ca echivalent al avantajului conferit. In acest caz însă dreptul Statului la redevență isvorește nu din faptul toleranței ci din convenițiunea sau concesiunea acordată care nu se dovedește în specie că a existat între părți, ci din potrivă, după cum se constată din depunerile martorilor

propuși de intimată și ascultați la Curte, moara asupra căreia se cere redevența e cărmuită de un regim special, având o existență anterioară regulamentului organic și legii din 1835, care acordă un drept de indemnizare proprietarului riveran în caz de desființarea ei. Că dar, ministerul Domeniilor în lipsă de o convenție sau de un text de lege, nefiind în drept a pretinde redevența reclamată de apelant, acțiunea sa e neîntemeiată în această privință.

In ce privește al doilea motiv.

Având în vedere că regulamentul organic declarând râul Ialomița plutitor și deci de domeniu public pe tot parcursul său, s'a preocupat prin art. 165, și de situația proprietarilor de mori existente la acea epocă decretând dintr'un spirit de justiție și echitate, că deoarece mulți stăpâni de mori au asupra acestor gârle, mori, zăgazuri și poduri aducătoare de venituri și cari trebuiesc a se strica spre a putea așeza plutirea, se va chibzui mijloace pentru cuvincioasa despăgubire a acelor stăpâni în chipul cel mai înlesnitor și economic;

Având în vedere că prin această dispoziție se recunoaște pe de o parte legitimitatea drepturilor anterioare stabilite asupra uzului gârlelor declarate plutitoare în favoarea stăpânitorilor de mori, iar pe de altă parte se pune principiul că ele nu pot fi dărâmate fără o desdaunare a acestora de paguba ce li s'ar pricinui prin această dărâmare, care are aproape caracterul unei exproprieri pentru cauză de utilitate publică; că prin urmare Statul a dobândit un drept dar a contractat în acelaș timp și o obligație, care e corelativul necesar al acestui drept; că nu se poate concepe că Statul să poată uza de acest drept, fără ca totodată să-și îndeplinească obligațiunea, care condiționează exercițiul dreptului; că potrivit art. 19 din Constituțiune nimeni nu poate fi expopriat pentru cauză de utilitate publică legalmente constatată, decât după o dreaptă și prealabilă despăgubire, principiu aplicabil prin analogie în specie, întrucât dreptul proprietarului morii își are o sorginte anterioară regulamentului organic care a declarat navigabil râul Ialomița, încât nu poate fi vorba de împedicarea unor acte de simplă toleranță îngăduite de Stat;

Că, așa fiind, nu era necesar ca partea protivnică să facă în prealabil propunerea de indemnizare, căci

ea are tocmai interesul ca moara să fie menținută, iar nu dărâmată; că, Statul fiind acela ce voește a uza de facultatea ce 'i acordă legea, tot lui 'i incumbă de a face și propunerea pentru desdăunare, odată cu intentarea acțiunii sale, potrivit principiilor mai sus expuse, aplicabile nu numai în materie, de expropriere pentru cauză de utilitate publică, dar și în alte cazuri similare, cum e cel prevăzut de art. 598 din codul civil, privitor la lucrările ce s'ar întreprinde de un vecin în zidul comun, care prevede că în caz de împotrivire ele nu se pot face fără a se regula mai întâi prin experți, mijloacele necesare pentru ca acele lucrări să nu vatăme drepturile celui alt vecin;

Că, această subordonare a exercitiului dreptului Statului, obligațiunii lui corelativă de a desdăuna, nu e numai legală pentru că concordă cu textul art. 165 din regulamentul organic, dar e și echitabilă. Ar fi în adevăr și nelogic și o vădită neechitate să se încuviințeze cererea de dărâmare a morii, fără să se stabilească de bună voe sau prin experți și quantumul indemnizării cuvenită proprietarului ei, pentru că moara încetând de a mai avea ființă, cu greu s'ar putea stabili prejudiciul suferit prin această măsură de partea protivnică, care în cazul acesta exercită un adevărat drept de retențiune asupra morii până ce quantumul indemnizării se va estima de justiție. Pretențiunile reciproce ale ambelor părți sunt așa de intim indisolubil legate, încât nu se poate scinda spre a fi rezolvite separat, ci sunt și rămân întrunite într'o procedură unică și indivizibilă, datorită acestui îndoit aspect al acțiunii Statului; că, opunerea ridicată de intimată fiind întemeiată, apelul și acțiunea Statului urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Corneliu Botez, respinge apelul, etc.

Semnați: G. Tanoviceanu, N. Dimitrescu, Corneliu Botez,
C. C. Vasilu, G. Săușteanu.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

TRIBUNALUL DIN CHARLEROI

30 Noembrie 1913

DOTĂ. — LUCRURILE CE POT FI CONSTITUITE DOTĂ. — UZUFRACT. — NUDĂ PROPRIETATE. — FRUCLELE PERCEPUTE, ETC. — ART. 1542 FR. (1235 C. CIV. ROMÂN).

Pot fi constituite dotă toate lucrurile susceptibile de proprietate privată, corporale sau

incorporale, mobiliare sau imobiliare, creanțe, rente, pensuni, un uzufruct și chiar o nudă proprietate.

Femeea ar putea chiar să stipuleze că și fructele percepute de bărbat în timpul căsătoriei, vor fi dotale.

(Din *La Flandre judiciaire*).

Observațiune. — Cum că toate lucrurile, care sunt în comerț, pot fi constituite dotă, asupra acestui punct nu mai încap nicio discuție. Încât privește cazul când dota are de obiect o rentă sau un uzufruct, vezi tom. VIII al comentariilor noastre, nota 1 dela p. 133, 134.

Ce folos va trage însă bărbatul din constituirea în dotă a unei nude proprietăți? Aproape nici unul. Autorii răspund că, deși asemenea constituire de dotă nu aduce foloase în timpul căsătoriei, totuși ea nu va fi în mod absolut lipsită de efecte, fiindcă ar putea fi înstrăinată, ca și celelalte bunuri dotale, în unele cazuri excepționale. Vezi Pand. belges, v^o Dot. No. 145.

În caz când femeea și-ar fi constituit dotă o nudă proprietate, uzufructul care s'ar stinge în timpul căsătoriei și s'ar uni cu nuda proprietate, va fi dotal, pentru că femeea a voit de bună seamă, să aducă ceva bărbatului spre a 'l ajuta la susținerea sarcinilor căsătoriei. Or, o nudă proprietate inalienabilă nu este aproape de niciun folos pentru bărbat.

Motivele invocate pentru susținerea acestei soluții nu se aplică însă cazului invers. Astfel, dacă femeea și-a constituit dotă uzufructul unui imobil și dacă ea a dobândit în timpul căsătoriei, nuda proprietate a acestui imobil, această nudă proprietate nu este dotală decât dacă intră într'o constituire de dotă de bunuri viitoare. Vezi Pand. belges, v^o Dot, No. 172.

Dar sentința de mai sus a tribunalului din Charleroi adaugă că femeea va putea chiar să stipuleze dotalitatea fructelor ce bărbatul va percepe în timpul căsătoriei. În acest caz, care arareori se va întâmpla în practică pentru că fructele dotei au tocmai menirea de a ajuta pe bărbat în susținerea sarcinilor căsătoriei (*adsust inenda onera matrimonii*), acesta din urmă va avea fructele fructelor sau dobânzile dobânzilor.

Această rezervă a dotalității fructelor va avea însă de efect obligarea femeii la toate sarcinile uzufructului. Vezi Pand. belges, v^o cit, No. 146.

D. Alexandresco